

урядам; 5) об'єднати фінансово слабкі громади з більш самодостатніми; 6) підвищити професіоналізм служб місцевого управління; 7) створити інституції, що контролюють ефективність розподілу бюджетних коштів для розв'язання проблем територіального розвитку. Такий підхід сприятиме успішній децентралізації влади в Україні.

Список використаних джерел

- 1.Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу // Навчальні матеріали онлайн (pidruchniki.website) — 2018. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://pidruchniki.com/91596/pravo/dosvid_reformuvannya_administrativno-teritorialnogo_ustroyu_krayinah_yevropeyskogo_soyuzu
- 2.Європейський досвід адміністративно— територіального реформування: політичний аспект. Аналітична записка // Національний інститут стратегічних досліджень — 2018. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/844>
- 3.Забейворота Т.В. Зарубіжний досвід упровадження адміністративно-територіальної реформи в умовах проведення децентралізації влади // Зовнішня політика та національна безпека [Електронний ресурс] — Режим доступу: dunrda.gov.ua/wp-content/uploads/2015/05
- 4.Новіков М. Європейський досвід адміністративно-територіального реформування: політичний аспект. Аналітична записка [Електронний ресурс] Регіональний філіал НІСД у м. Харкові – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/844/>

Віталій КУВІК

здобувач освітньо-наукової програми «Менеджмент»
Західноукраїнського національного університету

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Сьогодні малий та середній бізнес (далі МСБ) відіграє ключову роль в економіці України, забезпечуючи близько 64% доданої вартості, 81,5% зайнятих працівників у суб'єктів господарювання та 37% податкових надходжень [1]. Отже, в умовах тривалої війни стратегічний розвиток МСБ в Україні є актуальною темою

дослідження у зв'язку з тим, що внаслідок збройних конфліктів МСБ стикається з низкою викликів, починаючи від збоїв у ланцюгах постачання і врешті решт, підвищеними проблемами безпеки й економічною нестабільністю.

Згідно дослідження, яке було проведено Advanter Group і Центром розвитку інновацій наприкінці 2023 року, МСБ вказує на негативні умови для ведення бізнесу. Показник Ukrainian Business Index (далі UBI), який демонстрував незначне зростання протягом першої половини 2023 року, залишився на низькому рівні (36,3 зі 100), що свідчить про те, що в бізнес-середовищі нині відсутній оптимізм стосовно можливого покращення економічної ситуації і бізнес умов у найближчому періоді. До речі, UBI є важливим показником активності в сфері бізнесу, його здатністю збільшувати обсяги товарообігу та створювати нові робочі місця. Якщо цей показник опускається нижче 50, це вказує на негативні очікування бізнес-спільноти стосовно подальшого розвитку ситуації [2].

На рисунку 1 представлені основні проблеми МСБ, які перешкоджають його розвитку.

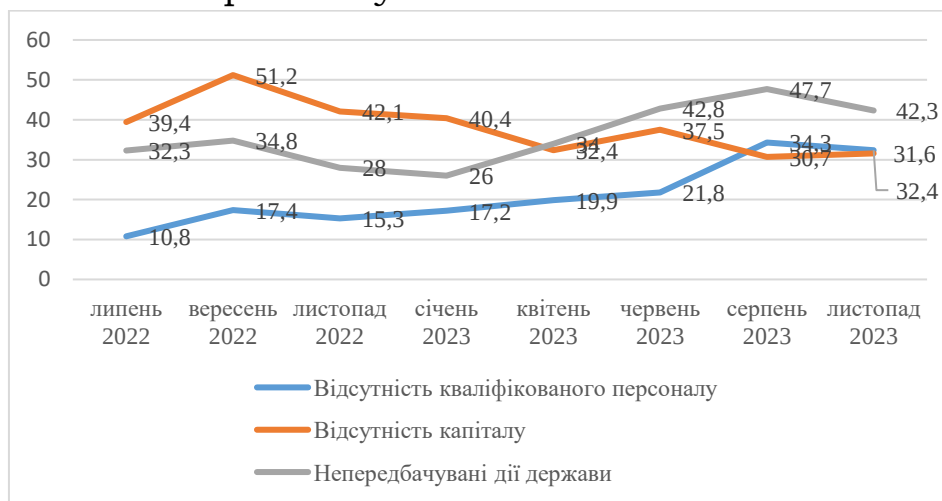

Рис. 1. Основні проблеми МСБ України протягом 2022-2023 рр., %

Джерело: складено автором на основі [3]

Отже, рисунок 1 дає змогу зрозуміти, що в умовах сьогодення МСБ в Україні стикається з певними викликами і проблемами, основними з яких, в першу чергу, є нестача власного і позикового капіталу, але протягом аналізованого періоду відсоток зменшився з 39,4% до 32,4% на 7%, що свідчить про деяке покращення. Тут слід відмітити, що МСБ часто отримують відмову щодо державної підтримки. Зокрема, найвідоміша програма підтримки бізнесу «Кредити 5-7-9» недоступна для багатьох підприємців. Проте

ситуація із відсутністю висококваліфікованого персоналу за аналізований період погіршилася на 20,8%, тобто підприємствам стало все складніше знайти кваліфіковані трудові ресурси, адже значна їх кількість виїхала за кордон або несе службу у ЗСУ. Також особливої уваги потребує проблема, яка пов'язана із непередбачуваними діями з боку держави. У липні 2022 року лише 10,8% підприємці виділяли цю проблему, як основну. Проте вже на кінець 2023 року 47,7% виокремили це як головну проблему, яка перешкоджає їх стратегічному розвитку і гальмує комерційні процеси.

Якщо аналізувати проблеми, які пов'язані із непередбачуваними діями держави, слід наголосити, що багато з цих проблем, таких як блокування податкових накладних, постійні перевірки з боку податкових органів, труднощі з відшкодуванням ПДВ, несправедливі судові рішення, необґрунтована відмова від видачі дозволів виникають через недоліки в системі державного регулювання. Отже, такі проблеми не лише створюють фінансові й адміністративні перешкоди для МСБ на шляху до стратегічного зростання, але й пригнічують їхні можливості для розвитку й конкуренції на ринку.

Згідно з думкою наукових експертів Інституту наукових досліджень, малі підприємства проявляють певне занепокоєння щодо можливого зростання їх діяльності, адже це стає додатковою увагою податкових органів після виходу за межі спрощеної системи оподаткування. Навіть при більш низьких податкових ставках, що існують в Україні, процес адміністрування набуває більшої складності, а ризики, пов'язані з податковими перевітками, у значній мірі зростають [2].

Також слід зауважити, що середні підприємства вважають найбільш важливою сферою своєї діяльності взаємодію з місцевою владою. Крім того, вони ставлять на перше місце важливість відносин із податковими органами та митницею. Найменш вагомим фактором на рівні середніх підприємств є співпраця з центральною владою.

Таким чином, більшість проблем, зазначених вище, вимагають комплексного підходу до розв'язання, включаючи удосконалення законодавства, підвищення ефективності бюрократичних процедур та підтримку МСБ з боку уряду. Важливою частиною рішення цих проблем є підвищення транспарентності та відкритості управління, а також впровадження механізмів

моніторингу та контролю за діяльністю владних структур. Тільки шляхом спільних зусиль уряду, бізнесу та громадськості можна забезпечити сприятливе середовище для розвитку МСБ та забезпечити їхню важливу роль у економіці.

Отже, стратегічний розвиток малого та середнього бізнесу в сучасних умовах стає надзвичайно важливим у контексті зростаючих викликів та нестабільності. З врахуванням впливу таких факторів, як війна й воєнний стан, економічна нестабільність, соціальна напруга, МСБ стикаються з рядом складних завдань. Важливою є не лише здатність МСБ пристосовуватися до змін, а й розробка стратегій, спрямованих на стійке зростання й конкурентоспроможність у непередбачуваних умовах. Розвиток таких стратегій потребує комплексного підходу, що охоплює як внутрішні, так і зовнішні фактори, а також активну взаємодію з урядом, інноваційний підхід до ведення бізнесу та наголос на створенні стійких відносин з клієнтами та партнерами. В цьому контексті вирішальним стає підтримка МСБ з боку держави та розробка ефективних механізмів регулювання, спрямованих на стимулювання їхнього розвитку та інноваційної активності.

Список використаних джерел

1. Урядовий портал. Підтримка малого і середнього підприємництва. UR: <https://www.kmu.gov.ua/reformi/ekonomichne-zrostannya/pidtrimka-malogo-i-serednogo-pidpriyemnictva> (дата звернення 27.04.2024)
2. Федорчук В. Terra incognita української економіки. Чотири висновки з дослідження середнього бізнесу Інституту економічних досліджень. UR: <https://forbes.ua/business/terra-incognita-ukrainskoi-ekonomiki-chotiri-visnovki-z-doslidzhennya-serednogo-biznesu-institutu-ekonomichnikh-doslidzhen-31012024-18884> (дата звернення 26.04.2024)
3. Дослідження стану бізнесу в Україні. UR: <https://drive.google.com/file/d/1p-LZgG7FE2GYr5D0QZot7fX2rXikYURE/view> (дата звернення 27.04.2024)